

AWARENESS AND COMPETENCE OF THE NURSE FOR PROFESSIONAL CONDUCT IN THERMAL TRAUMA

Anushka Dimitrova

Faculty of Public Health, Medical University – Sofia, Bulgaria, anushka_dimitrova@abv.bg

Abstract: In recent years, serious challenges for national health systems worldwide have been the rising cost of hospital treatment. Effective treatment of patients within the prescribed duration for their stay in hospital becomes extremely important. In case of incidents with burns, pre-hospital behavior and the delivery of adequate and timely medical care immediately after injury are essential for the life of the victim, the upcoming healing process and the consequences of the trauma. This type of trauma causes serious damage to the human body, but with timely and adequate behavior in treatment, they can be avoided [5]. The specifics of the course of trauma, local and general damage to the body often lead to serious consequences for the health and life of the victims. The purpose of this study is to establish the nurse's awareness and competence for professional conduct in providing medical care in the event of burns. Material and methods. A documentary method related to the study of literary sources on the phenomenon studied, sociological and statistical methods (SPSS v.19.0 and Microsoft Excel) was used. The sociological survey was conducted among 154 nurses working in children's health care, the health offices of schools and manufacturing enterprises on the territory of Sofia in the period May -July 2019. Results and discussion. A significant proportion of the specialists surveyed (52.60%) partly have practical training to provide medical care/care to burn victims, with 41.60% of them not having to provide first aid care. With the largest relative share (57.14%) are the specialists who have stated their strong desire to train and increase professional knowledge and skills, followed by those indicating a "yes, partly" answer. The survey confirms a real existing need for training and increased professional competencies of nurses working in school and children's health care. Conclusion. Increasing information and expanding nurses' professional knowledge of burn problems across age groups will affect quality in the medical care offered. Timely, adequate and professional behavior of nurses in providing medical care in burns is important for the Development and outcome of trauma. This does not take away or replace the actions of the doctor, but increases the possibilities for recovery of the victims, whether it is one person or a mass incident.

Keywords: nurse, burn, medical care, professional behavior

ИНФОРМИРАНост И КОМПЕТЕНТНОСТ НА МЕДИЦИНСКАТА СЕСТРА ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО ПОВЕДЕНИЕ ПРИ ТЕРМИЧНА ТРАВМА

Анушка Димитрова

Факултет по обществено здраве, Медицински университет – София, България,
anushka_dimitrova@abv.bg

Резюме: През последните години сериозни предизвикателства пред националните здравни системи в световен мащаб се явяват нарастващите разходи за болничното лечение. Ефективното лечение на пациенти в рамките на предписаната продължителност за престоя им в болница, придобива изключително важно значение. При възникнали инциденти с изгаряния доболничното поведение и оказването на адекватна и навременна медицинска помощ непосредствено след нараняване имат съществено значение за живота на пострадалия, предстоящия лечебния процес и последствията от травмата. Този вид травма нанася сериозни поражения на човешкия организъм, но при навременно и адекватно поведение при лечение, те могат да бъдат избегнати [6]. Спецификата на протичане на травмата, локалните и общи увреждания на организма често водят до сериозни последици за здравето и живота на пострадалите. Целта на настоящото проучване е да се установи информираността и компетентността на медицинската сестра за професионално поведение при оказване на медицинска помощ при изгаряне. Материал и методи. Използвани са документален метод, свързан с проучване на литературни източници по изследваното явление, социологически и статистически методи (SPSS v.19.0 и Microsoft Excel). Социологическото проучване е проведено сред 154 медицински сестри работещи в детско здравеопазване, здравните кабинети на училища и производствени предприятия на територията на град София в периода май-юли 2019 година. Резултати и обсъждане. Значителен дял от анкетираните специалисти (52,60%) отчасти притежават практическа подготовка за оказване на медицинска помощ/грижи за пострадали с изгаряне, като на 41,60% от тях не се е налагало да оказват първа помощ/грижи. С най-голям относителен дял (57,14%) са специалистите заявили категоричното си желание за

обучение и повишаване на професионалните знания и умения, следвани от тези посочващи отговор «да, отчасти». Проведеното изследване потвърждава реално съществуваща необходимост от обучение и повишаване на професионалните компетенции на медицинските сестри работещи в училищното и детско здравеопазване. Заключение. Повишаването на информацията и разширяването на професионалните знания на медицинските сестри по проблемите на изгарянията в различните възрастови групи ще повлияе на качеството в предлаганата медицинска помощ. Навременното, адекватно и професионално поведение на медицинските сестри при оказването на медицинска грижа при изгаряния има важно значение за Развитието и изхода на травмата. Това не отнема или замества действията на лекаря, но увеличава възможностите за възстановяване на пострадалите, независимо дали става въпрос за един човек или за масов инцидент.

Ключови думи: медицинска сестра, изгаряне, медицинска помощ, професионално поведение

1. ВЪВЕДЕНИЕ

В България медицинската сестра работи в сътрудничество и партньорство с членовете на медицинските екипи във всички области на здравната система. Важно значение за предотвратяването и усложненията на различните заболявания има ранната диагностика и профилактика, които зависят в немалка степен от професионалната квалификация и умения на медицинската сестра. Ролята ѝ се състои в формиране на здравословни навици, мотивиране към по-пълноценен начин на живот - в дома така и социалната среда на хората. Медицинската сестра има важна роля не само в лечебните заведения, но и в здравните кабинети на детски градини, училища и производствени предприятия, в които нормативно е регламентирано присъствие на медицински персонал. Същевременно необходимостта от медицински сестри в различните сфери на здравната система е съпроводено с значителното намаляване броя на медицинските сестри в последните десетилетия.

Дейностите на медицинските сестри в общинското здравеопазване са насочени към промоция и превенция на здравето, медицинско обслужване и оказване на първа медицинска помощ на пострадали до пристигане на специализирани медицински екипи. В детските гради спецификата на грижите са насочени и към здравно-образователни програми за усвояване на знания и умения от първостепенна важност за профилактика на здравето в зависимост от възрастта на децата. Медицинските сестри от училищното здравеопазване участват в предоставяне на здравно-информационни материали адаптирани към съответната възраст и организират провеждане на занятия по различни теми на здравното възпитание и познание [3]. В здравните кабинети на производствени предприятия се провеждат здравно-профилактични дейности, имунизации, наблюдение и контрол на общото състояние на работещите служители, които зависят в немалка степен от професионалната квалификация и адекватното поведение на медицинската сестра. Ролята ѝ се състои в формиране на здравословни навици, мотивиране към по-пълноценен начин на живот, както в дома така и в трудовата и/или социалната среда на работещите.

Целта на настоящото проучване е да се установи информираността и компетентността на медицинската сестри за професионално поведение при пациенти с термична травма.

2. МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ

В изследването са използвани документален метод, свързан с проучване на литературни източници по изследваното явление, социологически и статистически методи. За обработка на резултатите се използва пакет от приложни програми SPSS v.19.0 и Microsoft Excel. Доверителен интервал 95%, ниво на значимост < 0,05. Социологическото проучване е проведено в периода май - юли 2019 година сред 154 медицински сестри работещи в детско здравеопазване, здравните кабинети на училища и производствени предприятия на територията на град София.

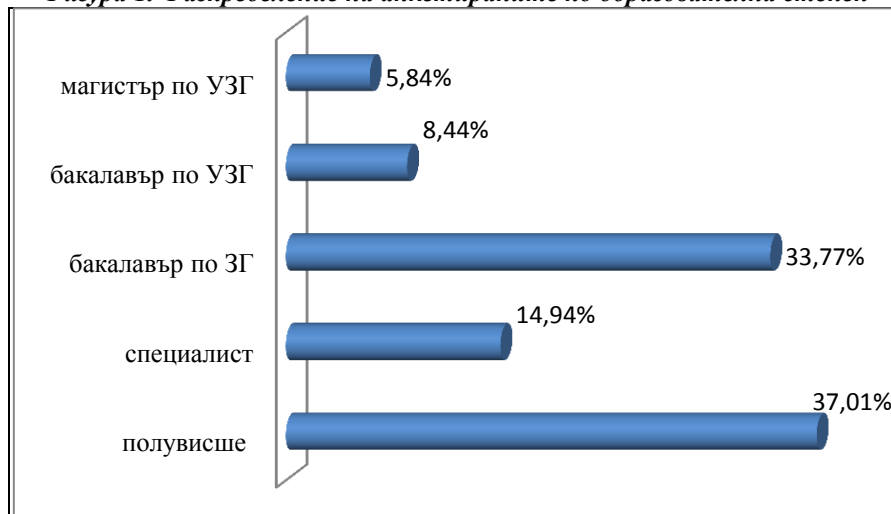
3. РЕЗУЛТАТИ

Голямото разнообразие на възрастовата характеристика на анкетираните медицински сестри показва, че с най-голям относителният дял са лицата във възрастовата група от 51 до 60 години (38,96%), следвани от тези между 41- 50 години (32,47%). С най-малък относителния дял (1,95%) са анкетираните до 30 годишна възраст. Най-младият участник в изследването е на 25 г., а най-възрастния на 69 г. Средната възраст на изследваните специалисти е 52,8 г. медианата е 54 г., а най-често срещаната възраст е 61 г.

По отношение на трудовия стаж се установява, че с най-голям трудов стаж са 37,66% от анкетираните в диапазона между 11-20 години, следване от тези между 21-30 години стаж (21,43%) и над 30 години с 18,18%. Средната стойност на трудовия стаж е 19,6 г., средата – 18 г., а най-често срещания трудов стаж е 15 г.

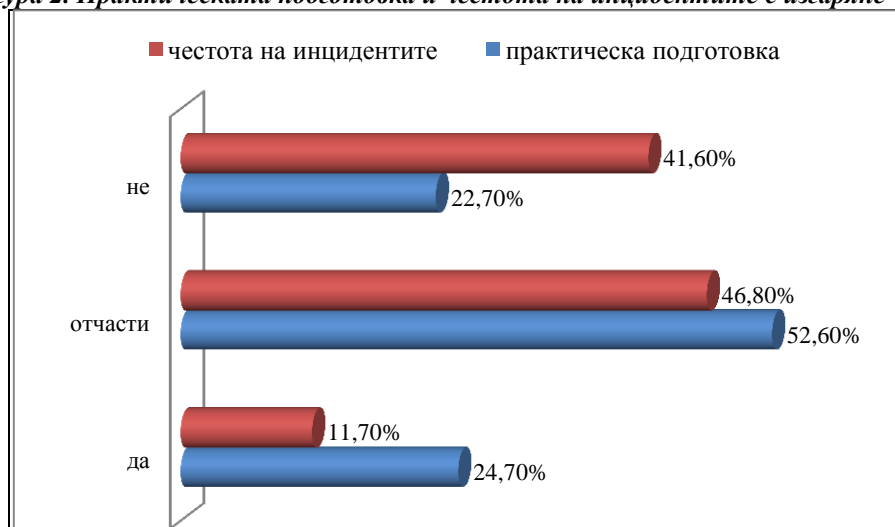
Резултатите от изследването по отношение на образователната степен показват голямо разнообразие. С най-голям относителният дял (37,01%) са респондентите с полувисше образование, следвани от лицата с бакалавърска степен по здравни грижи (33,77%), а с най-малък относителен дял са анкетираните с магистърска степен по Управление на здравните грижи (фиг.1).

Фигура 1. Разпределение на анкетираните по образователна степен

Значителен дял от анкетираните специалисти (52,60%) отчасти притежават практическа подготовка за медицинска помощ/грижи при пострадали с изгаряне, като на 41,60% не се е налагало да оказват първа помощ. С приблизително еднакъв относителен дял (24,70%) са лицата притежаващи практически умения и почти толкова (22,70%) са категорични, че нямат тази подготовка. При анализ на резултатите не се отчита статистически значима зависимост между явленията (фиг.2).

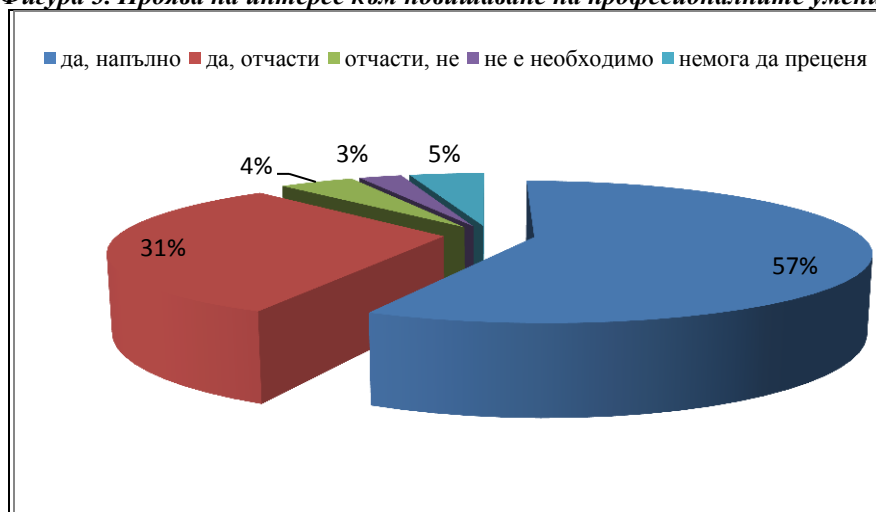
Фигура 2. Практическата подготовка и честота на инцидентите с изгаряне

По отношение желанието на медицинските специалисти да участват в обучение по темата за изгаряния резултатите показват, че значителна част от респондентите (88,31%) имат желание за повишаване на професионалните умения, като 57,14% от тях дават категоричен отговор, а 31,17% посочват отговор «да, отчасти». С еднакъв относителен дял (4,54%) са анкетираните лица посочили отговори „отчасти, не” и „не мога да преценя”, като с най-малък относителен дял (2,60%) остават специалистите, за които това не е необходимо. При анализ на получените резултати от изследването се установява статистически значима

зависимост ($p=0,017$) между честотата на инцидентите и желанието на анкетираните за следдипломно обучение по темата (фиг.3).

Фигура 3. Проява на интерес към повишаване на професионалните умения

В процесът на изследване проучихме връзката между необходимостта от информираност по отношение на риска от изгаряне и влиянието ѝ за намаляване на инцидентите. Според 98,00% от медицинските сестри е необходимо да се дава информация за възможните причини и рискови фактори при изгаряне, като 58,40% от тях дават категоричен отговор, а 39,60% посочват отговор „да”. Значителен дял от анкетираните (89,00%) очакват това да допринесе за намаляване на честотата на инцидентите. Резултатите показват, че респондентите посочили положителни отговори на единия въпрос, дават положителен отговор и на другия (с изключение на трима от анкетираните). Отчита се статистически значима зависимост ($p < 0.05$) между изследваните явления в групата (табл.1).

Таблица 1. Необходимостта от информация за риска и влиянието ѝ за намаляване на инцидентите

			Влияние на информираността върху намаляване честотата на инцидентите				общо
			да, напълно	да	не	не мога да преценя	
Необходимост от информираност по отношение риска от изгаряне	Да, напълно	Брой	53	30	2	5	90
		% в групата	34,4	19,5	1,3	3,2	58,4
	да	Брой	19	32	1	9	61
		% в групата	12,3	20,8	0,6	5,8	39,6
	Немога да преценя	Брой	3	0	0	0	3
		% в групата	1,9	0,0	0,0	0,0	1,9
общо		Брой	75	62	3	14	154
		% в групата	48,7	40,3	1,9	9,1	100

4. ОБСЪЖДАНЕ

Разпределението на изследваните лица по възрастови групи е в широки граници, като най-младият участник в изследването ($n=154$) е на 25 г., а най-възрастния на 69 г. Средната възраст на изследваните специалисти е 52,8 г. медианата е 54 г., а най-често срещаната възраст е 61 г. По отношение на трудовия стаж се установява, че с най-голям трудов стаж са 37,66% от анкетираните в диапазона между 11-20 години, следване от тези между 21-30 години стаж (21,43%) и над 30 години с 18,18%. Средната стойност на трудовия стаж е 19,6 г., средата – 18 г., а най-често срещания трудов стаж е 15 г.

Изследването установява тенденция за увеличаване възрастта на медицинските сестри в системата на здравеопазването и по-конкретно на работещите в здравните кабинети на училища, производствени предприятия и детски градини.

Резултатите по отношение на образователната степен показват, че 37,01% от медицинските сестри имат полувисше образование, следвани от лицата с бакалавърска степен по здравни грижи (33,77%), а с най-малък относителен дял са специалистите с бакалавърска и магистърска степен на образователно-квалификационна ниво на образование. Установява се голямо разнообразие в образованието на анкетираните медицинските сестри, което е резултат от проведените реформи в областта на професионалното и Университетско образование в страната през последните години. Специалността Управление на здравните грижи се изисква за заемащите ръководна длъжност в лечебните заведения за извънболнична и болнична помощ.

Различни изследователи [7], [11-12], [19] посочват, че изгарянията са сред най-опустошителните от всички наранявания и представляват основен глобален проблем за общественото здраве. В България изгарянията са ежедневие в битовата, професионалната и училищната среда, но информация за обхвата на травмата и изследванията за етиологията и особеностите на изгарянията в различните възрастови групи са недостатъчни [4-6].

По отношение на оказване на първа помощ/грижи при поразените с изгаряне, проведеното изследване потвърждава резултатите от проучванията на някои автори [10], [14], [16], [18], [20], че практическата подготовка на медицинските сестри е в значителна степен недостатъчна. У нас практическата подготовка и обучението на специалистите по здравни грижи от всички структури в здравната система в тази насока се затруднява поради ограничени брой специализирани структури за лечение на изгарянията [5].

При изследване самооценката на специалистите относно практическата им подготовка за оказване на медицинска помощ/грижи при изгаряне се установява, че малко над една четвърт от тях (24,70%) имат необходимите практически умения, 52,60% посочват отговор „отчасти”, като на 41,60% от анкетираните не се е налагало да оказват помощ при инциденти. Изследването не отчита статистически значима зависимост между изследваните явления.

Значителна част (57,14%) от анкетираните специалисти категорично проявяват желание за обучение с цел повишаване на професионалните знания и умения по темата, а 31,17% от тях посочват отговор «да,отчасти». Близко половината (46,80%) от анкетираните много рядко са имали случай да окажат грижи при изгаряне, а 41,60% от тях нито веднъж. Изследването установява статистически значима зависимост ($p=0,017$) между честотата на случаите, при които се е налагало да оказват грижи и желанието на анкетираните за следдипломно обучение по темата.

Повишаването на професионалните компетенции на медицинските сестри е необходимо условие за постигане на високи стандарти при оказване на спешна медицинска помощ при инциденти с изгаряния.

5. ИЗВОДИ

Изгарянията са сред най-опустошителните от всички наранявания и основен глобален проблем за общественото здраве в световен мащаб. Навременното, адекватно и професионално поведение на медицинските сестри при оказването на първа медицинска помощ има важно значение за изхода на травмата. Това не отнема или замества действията на лекаря, но увеличава възможностите за възстановяване на пострадалите, независимо дали става въпрос за един човек или за масов инцидент. Обогащането на професионалните знания на медицинските сестри позволяват да се разшират програмите за здравно възпитание и познание на подрастващите в зависимост от тяхната възраст. Повишената информираност на населението по отношение на рисковите фактори при изгарянията и провеждането на здравно обучение по темата за превенция на травмата ще намалят честотата на инцидентите в социално-битовата, производствената и училищна среда.

ЛИТЕРАТУРА

- Благодеева, Д., Чанева, Г., & Попова, Т. (2018). Заинтересованост и удовлетвореност от образователните програми на студентите от специалност „медицинска сестра” в МУ-ФОЗ, сп.Сестринско дело, ISSN 1310-7496, ЦМБ, бр. 3(50), 17-21.
- Богданова, К. (2017). Сравнителен анализ на управлението на здравните грижи в болничното отделение, сп. Сестринско дело, ISSN 1310-7496, Централна медицинска библиотека, бр.2, 42-46.
- Закон за здравето, обн. ДВ, бр. 70 от 10 август 2004 г., в сила от 2005 г., изм. и доп. ДВ, бр. 44 от 13 май 2020 г.

- Заякова Й, Ваджаров И, Станев А, Ненкова Н, Христов Х. (2014). Епидемиологичен анализ на пациенти с изгаряне в Източна България, Бърнс, юни; 40 (4): 683–8.
- Кайшева, Е., Радойнова, Д., & Заякова, Й. (2018). Характеристики на изгарянията в детска възраст. Социална медицина, ISSN 1310_1757, бр.3/4, 2018, Достъпно на: https://www.researchgate.net/profile/Despina_Georgieva/publication/334654019.
- Хаджийски, О. (2008). Изгаряния и измръзвания. В: Ръководство по хирургия с атлас, т. 7, С., акад. изд. „проф. Марин Дринов“; 18-24; 232-234.
- AL-Sudani, A.A., & Ali, E.G. (2017). Effectiveness of an educational program on the nurses' knowledge for children with burn injuries attending the Burns Specialist Hospital in Baghdad City. *International Journal of Scientific and Research Publications*.7(3):514–520 [Google Scholar]
- A global review of burn research highlights the need for networking with the developing world. 2008. *Burns* 34 (1), March, 3:5.
- A support group for parents of burned children: A South African Children's Hospital Burns Unit, *burns* 34 (2008) 565–569
- A WHO plan for Burn prevention and Care, (2008). Geneva: World Health Organization;. Available from: http://whqlibdoc.who.int/publications/2008/978924_1_596299_eng.pdf [accessed on 16 September 2009].
- Corso, P., Finkelstein, E., Miller, T., Fiebelkorn, I., & Zaloshnja, E. (2015). Incidence and lifetime costs of injuries in the United States. *Inj Prev*;21(6):434–40.
- Henschke, A., Lee, R., & Delaney, A. (2016). Intensive Care Unit, Royal Prince Alfred Hospital, Camperdown, NSW 2050, Australia b Malcolm Fisher Department of Intensive Care Medicine, Royal North Shore Hospital, St Leonards, NSW 2065, Australia c Northern Clinical School, Sydney Medical School, University of Sydney, Sydney, Australia. *Burns management in ICU: Quality of the evidence A systematic review*.
- Keswani, M.H. (1986). The prevention of burn injury. *Burns* 12:533–9.
- Kua Phek Hui, J., Allen, J.C., & Mok, W.L. (2016). Attitudes on first aid for pediatric burns: pilot survey of a developed city state. *Burns*. 42(4):926–937. [PubMed] [Google Scholar]
- Leeder, C.J. (1979). Families of burn victims receive help through regular group meetings. *Burns*. 5:89.
- Meschial, W.C., & Oliveira, M.L.F. (2014). Initial care to burn victims: nursing students' knowledge: a cross-sectional study. *Online Brazilian Journal of Nursing*. 13(4) Available at: <https://www.objnursing.uff.br/index.php/nursing/article/view/4744>. [Google Scholar]
- Mock, C., et al. (2004). Guidelines for essential trauma care. Geneva, World Health Organization.
- Rea, S., Kuthubutheen, J., Fowler, B., & Wood, F. (2005). Burn first aid in Western Australia - do healthcare workers have the knowledge? *Burns*.31:1029–1034. [PubMed] [Google Scholar].
- Tay, P.H., Pinder, R., Coulson, S., & Rawlins, J. (2013). First impressions last. A survey of knowledge of first aid in burn-related injuries amongst hospital workers. *Burns*.39(2):291–299
- WHO joins forces with International Society for Burn Injuries to confront global burden of burns (2008).*Burns* V. 34 (1) Marc, 3-5.